

Säkerhetsrelaterade händelser inom Skridskonätet 2011/12

(Safety related incidents within Skridsko.net 2011-2012)

Skridskonätets säkerhetsinformationsgrupp (SIG)

2012-09-30

Risk för bristande iskant. Se vidare sidan 5.

Foto: Oskar Karlin

Sammanfattning

Säsongen 2011/12 var tämligen kort, men intensiv. Först efter nyår kom säsongen ordentligt i gång och pågick sedan en bit in i mars, varefter enbart ett fåtal vårusturer genomfördes. Betydligt fler turer än föregående säsong gjordes på sjöar i Mellansverige och södra Norge, men färre turer på skärgårdsisar samt på Vänern och Vättern. Den estniska skärgården hade ovanligt bra isförhållanden i början av februari vilket både inhemska och utländska skrinnares utnyttjade.

Totalt rapporterades 4188 turer med sammanlagt 26 784 deltagare, vilket är fler turdeltagare än som någonsin tidigare rapporterats. 165 plurr och 106 skador har rapporterats, vilket i förhållande till antalet åkare är i nivå med vad som rapporterats i från tidigare säsonger. 48 avvikelserapporter har inkommit.

Några erfarenheter som SIG valt att uppmärksamma

Av rapporterna framgår att hjälm i flera fall har skyddat mot huvudskador vid fall.

Vid flera plurrningar har en karbinhake som kan krokas i tillkastade linor underlättat räddningen.

Flera allvarliga incidenter har inträffat där ensamma åkare har plurrat utan sällskap. Vi ser gärna att Skridskonätets föreningar försöker finna vägar som underlättar för medlemmarna att hitta åksällskap och vi uppmanar alla att åka med sällskap på isen.

Mobiltelefoner ska förvaras vattentätt. Det gäller även ombyteskläderna. Testa gärna att förslutningen håller tätt inför varje säsong.

En uppmärksam risk är passage av järnvägsspår. Ett snabbtåg i 200 km/h är oerhört svårt att upptäcka i tid och hinna väja för.

En reservskridsko är bra att medföra.

Skridskonätets säkerhetsinformationsgrupp (SIG) består av Maria Lindén (Långfärdsskridsko i Västerås), Ulla Morling-Uppsäll (Friluftsfrämjandet Norrviken) samt sammankallande Johan Porsby (Stockholms skridskoseglarklubb).

Extended summary in English

The season 2011/2012 was short, but quite intensive. There were significantly more tours made on lakes in Central Sweden and southern Norway compared to the previous season, but fewer tours on sea ice and lakes Vänern and Vättern. At the beginning of February the ice condition along the Estonian coast was exceptionally good.

In total 4,188 tours with 26,784 skaters were reported. Furthermore, 106 injuries were reported and 165 skater going through the ice.

Some experiences worth mentioning are:

- A helmet gives good protection against serious head injuries.
- Spare skates are good to bring if skates are lost or broken.
- Free-heel bindings can easily freeze and be impossible to open if they get wet in cold weather. Hot liquid from a thermos may help if this happens.
- Bring your mobile phone, but keep it in a water-proof case.
- The rescue rope shall float. Not all do.
- Spare clothes shall be kept dry. Check every year that the water-proof bag does not leak.
- An important safety device is a climbing carabiner fastened to your backpack. With that you can easily connect to a rope that is thrown to you. This makes rescue operation easier if you go through the ice.
- Some skaters have been forced to break ice over a long distance before reaching safe ice. In most of these situations, friends with rescue ropes have been a very important help.
- Keep a distance from the first person in the group to avoid the risk of several people simultaneously going through the ice. This is especially important for small groups.
- Avoid gathering closely together near the ice rim, because the ice may easily break there.
- Avoid frostbites. Protect your face when there is high chill factor due to low temperature and strong wind. Feet may easily get frostbite if boots get wet in cold weather.
- Avoid crossing railway tracks trafficked by high speed trains.
- In streamy water there is a risk of being sucked underneath the ice if you fall into the water. Be careful when skating ice upon water which is in motion.
- Skating alone is dangerous. Always skate in company.

Erfarenheter från säsongen 2011/2012

Noterade erfarenheter från avvikelserapporter, färdrapporter och annan information som inkommit till Skridskonätets säkerhetsinformationsgrupp (SIG) under den gångna säsongen.

Utrustning

Hjälm

Användning av hjälm har skyddat mot huvudskador konstateras i flera inkomna rapporter.

Reservskridsko

En reservskridsko är bra att medföra. Gärna minst två per grupp. Det är inte ovanligt att skidskor tappas och sjunker vid plurr (det gäller framförallt löshälskridskor med SNS eller Rottefella-bindning samt skridskor med snabbbindning utan fångrem). Skridskor har även tappats vid passage till och från isen samt förlorats vid landpromenader. Flera rapporter beskriver även att skridskon gått sönder genom att skenan lossnat från fotplattan (Lundhags modeller verkar vara mer drabbade).

Bindningar som fryser

Flera rapporterar om att löshälsbindningar fryser och inte gått att öppna när de blivit blöta i kyla. Några åkare har tvingats gå i strumplästen hem eller mellan sjöar. Varm vätska ur en termos kan avhjälpa problemet. En förebyggande åtgärd kan vara att smörja bindningen inuti med vaselin eller liknande.

Vattenskadade telefoner

Ett antal telefoner har blivit vattenskadade och slutat fungera efter plurr. Några av dessa var oskyddade medan andra har förvarats i fodral som läckt. Vi uppmanar alla åkare att medföra mobiltelefon i vattentät förvaring. Det kan vara värt att regelbundet testa om förslutningen är tät. Ett gott råd är att förvara telefonen högt i packningen för att minska risken för vattenskada. Ett trådlöst headset kan underlätta att svara på samtal utan att behöva ta fram telefonen.

Lina som sjunker

Ett fabrikat av räddningslina som säljs i handeln har visat sig inte flyta (Everest Rescue Compact Cord). Leverantören har upplysts om detta problem. Tidigare har även andra räddningslinor visat sig inte flyta. Sjunkande linor ökar risken att trassla sin sig i linorna. Vissa linor binder luft och flyter temporärt, men sjunker när de blivit helt blöta. Det är värt att testa om ens egen lina flyter. Både tågvirket (linan) och kastpåsen med tyngd ska flyta var för sig.

Blött ombyte

En rapport har inkommit om fuktskadat ombyte pga. läckage i packpåsen. Plastpåsar skadas lätt. En tät säck med rullförslutning (typ kanotsäck) rekommenderas för förvaring av ombyte. Men även kanotsäckar bör testas inför varje säsong att de håller tät, då de slits med tiden.

Torrdräkter

Vi noterar en ökad användning av torrdräkt vid skridskoåkning. Finland är här ett föregångsland. Bland övriga användare ses många åkare som även är kanotister. Inom paddling har torrdräkt blivit en mer vanlig säkerhetsdetalj på senare år. Moderna torrdräkter finns i material som andas. Det finns både modeller i kraftigt tyg som ersätter skalplagg och modeller i tunnare material som ska bäras under ytterkläderna. Dock finns en fara i att man blir mer benägen att ta risker med torrdräkt och att åkare utan torrdräkt lockas ut på riskfyllda isar.

Plurrningar

Säsongen plurrningar bekräftar överlag tidigare säsongers erfarenheter. Många plurr sker på nyisar, på snötäckta isar samt vid blidväder. Vanliga platser är sund, in- och utlopp, vindbrunnar och isgränser. Dålig sikt i motljus har orsakat flera plurrningar. Saltis innebär en kraftigt ökad risk för att plurra.

I år skedde många plurr i råkar under säsongens senare del. Dessa var dock sällan problematiska.

Karbinhake

Vid flera plurrningar har en karbinhake som kan krokas i tillkastade linor underlättat räddningen.

Trasig infästning av räddningslina

Vid några plurrningar har räddningen komplicerats genom att räddningslinans fastsättning i ryggsäcken gått sönder. Kontrollera att utrutningen inte har slitna eller svaga detaljer.

Bryta is långt

I flera fall har den plurrade fått bryta is lång väg tillbaka till is som bär. I många av dessa fall har kamrater med linor varit av stor vikt för en lyckad räddning.

Massplurr

Flera massplurr har inträffat där hela gruppen samtidigt gått igenom isen. Orsaken är ofta otillräckliga avstånd mellan åkarna. I ett av fallen var uppstigningen inte trivial och man fick bryta is ett bra tag innan man kunde ta sig upp.

I små grupper är det extra viktigt att hålla avstånd till den som åker först så att inte flera går igenom isen samtidigt.

Informera om svagheter

Vid passage av ett svagt område är det angeläget att den som åker först upplyser de övriga om faran. I fler fall har efterföljande åkare plurrat för att de inte varit medvetna om svagheter i isen som tidigare åkare känt till.

Bristande iskant

En incident inträffade vid gruppfotoografering invid iskanten då iskanten brast under gruppens tyngd. Massplurr vid ansamling nära en iskant har inträffat tidigare. Viss försiktighet rekommenderas eftersom isen nära kanten har sämre bärighet än sammanhållande is. Denna gång klarade man sig med bara en blöt fot. (Bilden på förstasidan är från denna incident)

Svårläst varning

En person lade märke till en skylt vid stranden under åkning. När personen vara tillräckligt nära för att kunna läsa texten "Varning för svag is" så brast isen. Varningar hjälper inte alltid. Räddningen gick dock bra, bland annat genom att kamratens räddningslina kunde fästas i karbinhake fastsatt i den egna ryggsäcken, vilket underlättade uppstigningen.

Skador

Bland de allvarligare skadorna dominerar huvudskador samt skador på axlar, armar och händer. Detta mönster känns igen från tidigare säsonger. Det är viktigt att anpassa farten till isförhållandena och gruppens åkformåga. Sänk farten på ojämn is, var extra försiktig på snötäckt is. Många fall med skador sker också vid passage till och från isen samt vid på- och avtagning av skridskorna.

Bland övriga skador noteras bland annat:

Köldskador

Två personer fick köldskador på fötterna efter plurr i kallt väder. Fötterna är ofta de kroppsdelar som är svårast att hålla varma efter ett plurr. Var observant för risken för köldskador vid kallt väder. Var särskilt försiktig vid långvarig exponering mot kyla. Vid temperaturer under 5 grader i tårna slutar kroppens temperaturreceptorer att signalera. Ta av skorna och värm fötterna försiktigt så fort möjlighet ges.

Flera personer rapportera om köldskador i ansiktet efter turer i stark kyla och kraftig vind. Skidglasögon är bra vid kallt väder. Klara glas är en fördel när ljuset skymmer. Det är viktigt att ha klädsel som skyddar ansiktet väl. Kolla varandra regelbundet att ni inte får vita fläckar i ansiktet

Skada av pikhandtag

En ansiktsskada uppstod då en åkare snubblar och det trasiga pikhandtaget slår upp mot ena ögat. Pikhandtaget bör vara mjukt och ha rund form för att minska risken för ansiktsskador. En del personer har försett sina pikar med kamerafästen i metall. Sådana konstruktioner kan medföra ökad risk för ansiktsskador.

Övrigt

Hjälp till utomstående

Medlemmar i Skridskonätets klubbar har vid flera tillfällen hjälpt utomstående som gått igenom isen. Vi uppfattar ett ökande säkerhetsmedvetande bland delar av allmänheten. Men fortfarande är det många som ger sig ut på isarna med dålig kunskap och utrustning. Dessutom är det på tok för många som ger sig ut ensamma.

Passage av järnvägsspår

Passage av järnvägsspår är ytterst riskabelt. Flera klassiska skridskoturer passerar järnvägsspår. En av dessa är Glottenrundan i Sörmland där järnvägen numera trafikeras av snabbtåg som färdas upp mot 200 kilometer per timma med skymd sikt. Det är högst tveksamt om man där hinner passera ett dubbelspår under den korta förvarning som ges av ett annalkande snabbtåg. Glottenrundan passerar även riksväg 55/56 med vajerräcken, vilket också är en säkerhetsrisk. Planera turen så att ni undviker passage av farliga spår och vägar.

Strömmande vatten

Flera massmedier har rapporterat om en otäck olycka. Ett lekande barn plurrade i strömmande vatten och drogs in cirka 10 meter under isen. Ett syskon springer hem och varskor modern som lyckades lokalisera barnet under isen, slå hål på isen och få upp barnet. Efter intensivvård och lång konvalescens ska barnet ha återhämtat sig tämligen bra, trots mycket låg kroppstemperatur och lång tid under vattnet. Strömmande vatten är en säkerhetsrisk. Även om strömmen är svag blir kraften från vattnet stor. Också med flythjälp finns en risk att dras in under isen. Var extra försiktig vid åkning på åar och andra vattendrag med strömmande vatten.

Ensamåkning

Vi noterar att många åker ensamma. Vi uppmanar alla att anstränga sig för att hitta åksällskap och inte ge sig ut ensam på isen. Att åka tillsammans är dessutom trevligt och lärorikt.

Danmark

I Danmark är det förbjudet att beträda is utan polismyndighetens tillstånd. De kräver normalt minst 16 cm tjock is i stad och 13 cm på landsbygd. En skridskoåkare fick böta tusen danska kronor efter att ha åkt på förbjuden is i Köpenhamn.

Skjutområden

I förra säsongens rapport uppmärksammade vi skjutområden på Vättern och andra vatten. Försvaret vill nu utöka aktiviteten på många skjutområden, bl.a. på Vättern och på Norra Björkfjärden i Mälaren. Skjutningar på helger kan bli vanligare framöver.